

หลักในการวางตารางอาคารทางภูมิสถาปัตยกรรม

บ้านเดี่ยว (bungalow)

บ้านเดี่ยวเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการพักผ่อนที่เน้นประโยชน์ใช้สอยในลักษณะเรียบง่าย สำหรับกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์ระดับกลาง ที่ลักษณะกลุ่มเดินทางเป็นกลุ่มเพื่อนหรือครอบครัว ขนาดเล็ก-กลาง การออกแบบบ้านเดี่ยวในแหล่งท่องเที่ยวแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในแต่ละสภาพภูมิประเทศจะแตกต่างกันในรายละเอียด โดยมีหลักการพื้นฐานร่วมโดยสรุปได้ดังนี้

1. การออกแบบอาคารโดยภาพรวมต้องให้ความสำคัญกับเรื่องแสงสว่าง การถ่ายเทอากาศ ทิศทางลม และการผสมกลมกลืนกับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ ดังภาพผนวกที่ 1

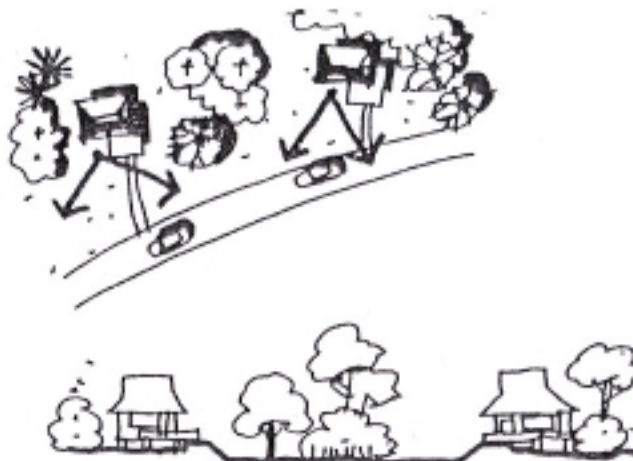
ภาพผนวกที่ 1 การถ่ายเทอากาศ ทิศทางลม ภายในอาคาร

2. ตำแหน่งที่ตั้ง
 - 1.0 อยู่ในบริเวณที่ไม่แออัด พลุกลาน แต่ไม่โดดเดี่ยวจนรู้สึกไม่ปลอดภัย
 - 2.0 ควรเป็นที่ราบ ความลาดชันไม่ควรเกิน 10%
 - 3.0 พยายามหลีกเลี่ยงตำแหน่งต้นไม้ใหญ่เดิมในการวางตัวอาคาร
 - 4.0 คำนึงถึงทิศทางการไหลของน้ำผิวดิน
 - 5.0 หันหน้าแคบของอาคารตามแนวตะวันออก-ตะวันตก

6.0 การจัดกลุ่มบ้านควรวางตำแหน่งให้มองเห็นกันอยู่เมื่ออยู่บนบ้านน้อยที่สุด โดยวิธีการใช้กลุ่มต้นไม้กัน วางตำแหน่งเหลื่อม-เว้นระยะ หรือใช้ลักษณะสูง-ต่ำของพื้นที่เข้าช่วย ดังแสดงในภาพผนวกที่ 2, 3 และ 4 (สมศรี, 2537)

ภาพผนวกที่ 2 การจัดกลุ่มบ้านโดยใช้ความสูงต่ำของพื้นที่เข้าช่วย

ภาพผนวกที่ 3 การจัดกลุ่มบ้านโดยใช้กลุ่มพันธุ์ไม้เป็นฉนวนกัน

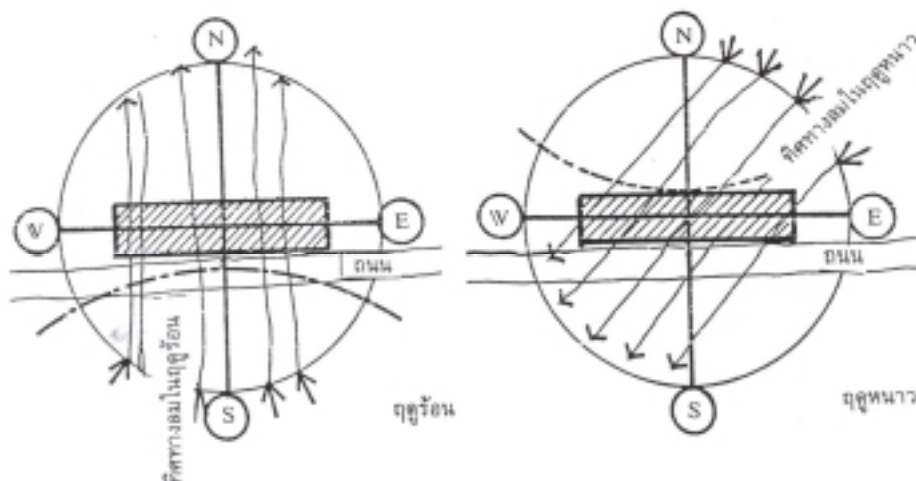

ภาพผนวกที่ 4 การจัดกลุ่มบ้านโดยการวางเหลี่ยมหรือเว้นระยะห่าง

แสดงการจัดวางรูปทรงของอาคารในทิศทางต่างๆ พร้อมทั้งคำวิจารณ์ข้อดีและข้อเสียของการจัดวางในแบบต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางการพิจารณาลักษณะสถาปัตยกรรมที่ดีต่อไปความหมายของเส้นที่ใช้ประกอบ (สมศรี, 2537)

_____	แสดงแนวของทิศทาง
-----	แสดงแนวพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตกในฤดูร้อน (อัสดงทิศใต้)
-----	แสดงแนวพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตกในฤดูหนาว (อัสดงทิศเหนือ)

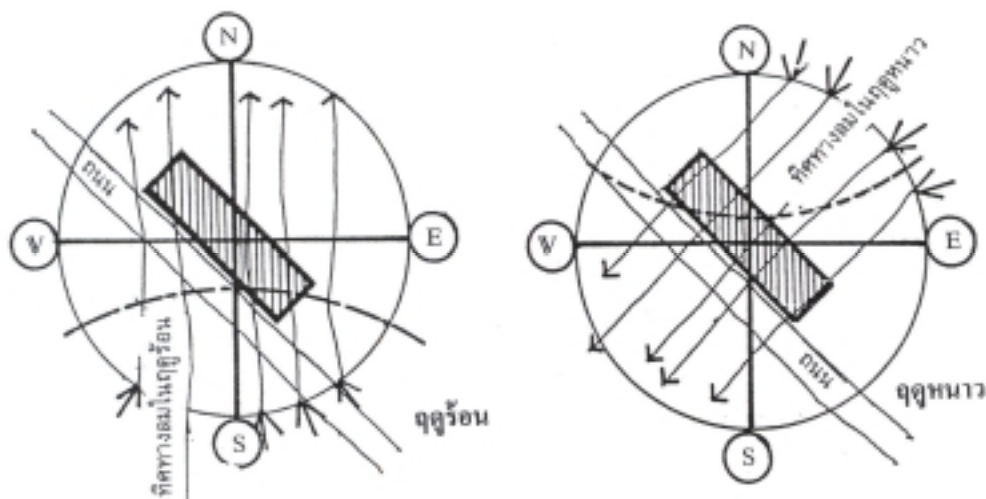
จากภาพผนวกที่ 5 แสดงถึงการจัดวางอาคารให้มีด้านยาวของอาคารตั้งรับทิศเหนือและทิศใต้ ทำให้ด้านยาวของอาคารได้รับแสงแดดน้อยในฤดูร้อนจะได้รับลมที่พัดจากทางทิศใต้ และทิศตะวันตกเฉียงใต้ได้อย่างเต็มที่ที่มีแสงแดดจะอ้อมเข้าในด้านหน้า ส่วนในฤดูหนาวจะได้รับลมหนาวจากทิศตะวันออกเฉียงเหนือ และแสงแดดจะย้อนเข้าในด้านหลังของอาคาร

ภาพผนวกที่ 5 แสดงถึงการจัดวางอาคาร แบบที่ 1

ภาพผนวกที่ 6 แสดงถึงการจัดวางอาคารให้มีด้านยาวของอาคารตั้งรับทิศตะวันตกเฉียงใต้และทิศตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้ด้านยาวของอาคารได้รับลมอย่างเต็มที่ทั้งในฤดูร้อนและในฤดูหนาว ส่วนแสงแดดจะได้รับในมุมเฉียง ซึ่งเป็นแสงที่ไม่ร้อนจัด และหาทางป้องกันได้ง่าย

การจัดวางอาคารแบบนี้ได้ประโยชน์ใช้สอยดีกว่าภาพผนวกที่ 5 การป้องกันลมหนาวทำได้โดยการปลูกต้นไม้เพื่อใช้บังค้ำลมในทิศเหนือ

ภาพผนวกที่ 6 แสดงการจัดวางอาคาร

การจัดวางห้อง การจัดวางห้องต่างๆ สำหรับที่อยู่อาศัยมีลักษณะและขนาดที่ขึ้นอยู่กับจำนวนผู้อยู่อาศัย สถานที่ตั้ง ความต้องการ อาชีพ ตลอดจนงบประมาณของผู้อยู่อาศัย อาคารที่อยู่อาศัยมีหลายประเภทมีชื่อเรียกต่างๆ กัน ดังนี้

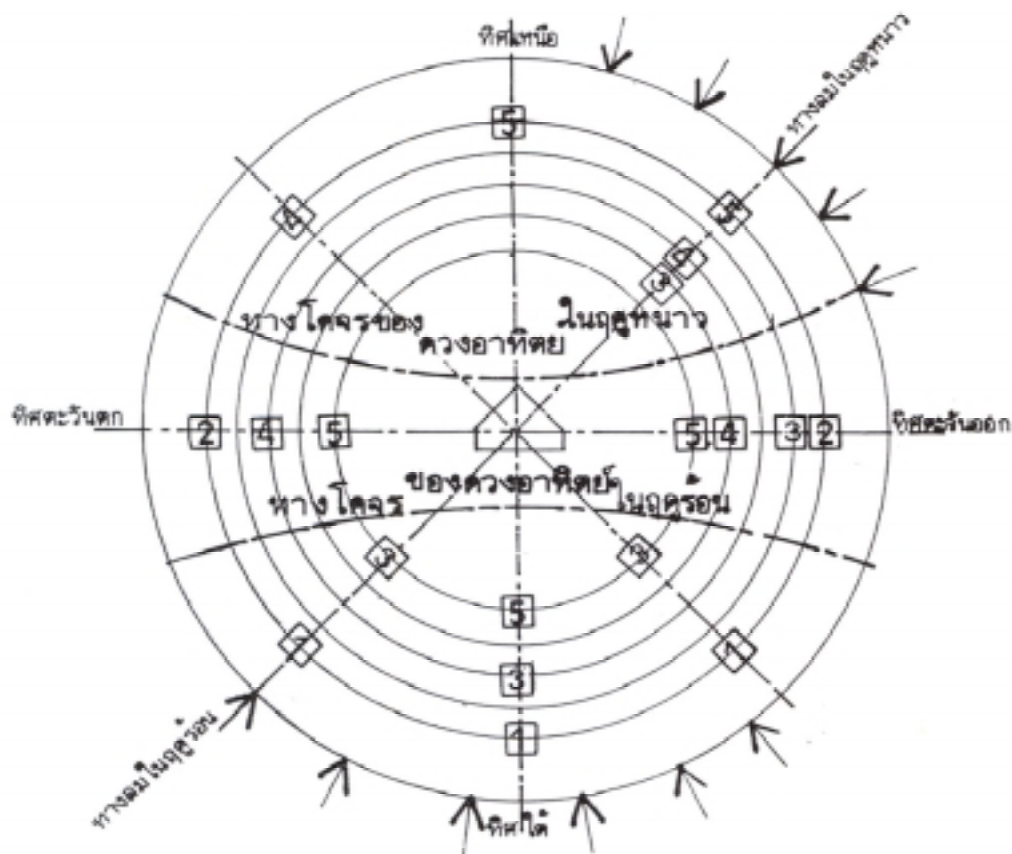
บ้านเดี่ยว

บ้านแฝด

เรือนแถว ห้องแถว เทวี่เฮาส์

อาคารชุด แฟลต อพาร์ทเมนต์ คอนโดมิเนียม

ถึงแม้อาคารสำหรับที่อยู่อาศัยมีชื่อเรียกต่างๆ กัน ส่วนประกอบในแต่ละหน่วยแต่ละครอบครัวจะคล้ายกัน ประกอบด้วยห้องน้ำ ห้องรับแขก ห้องอาหาร ห้องครัว และห้องน้ำเป็นหลัก ห้องอื่นๆ เป็นเพียงคนใช้ ห้องเก็บของ ห้องนั่งเล่น ห้องสมุด ที่จอดรถ ฯลฯ จำนวนห้อง ขนาดของห้องก็ขึ้นอยู่กับฐานะและความต้องการของเจ้าของเช่นกัน ห้องต่างๆ จะใช้ประโยชน์ได้สมบูรณ์ ผู้ออกแบบจะต้องคำนึงถึงหน้าที่และกิจกรรมที่จะใช้ห้องนั้น ตลอดจนเวลาที่ใช้ แล้วจึงลำดับความสำคัญ จัดวางห้องลงบนทิศทางต่างๆ (สมศรี, 2537)

ภาพผนวกที่ 7 แสดงทิศทางลมและแสงแดดของแต่ละฤดู

1. ห้องนอน เป็นห้องที่ต้องการความสบาย ใช้เป็นที่นอนและพักผ่อน เวลาที่ใช้ในห้องนี้จะเป็นเวลากลางคืน ระยะเวลา 20.00 น. ถึง 06.00 น. ควรอยู่ในทิศทางที่ได้รับลมในฤดูร้อน แต่ไม่ควรอยู่ทิศตะวันตกเพราะห้องจะเก็บความร้อนไว้จากแดดที่ได้รับในตอนบ่าย ห้องนอนควรอยู่ทิศตะวันตกเฉียงใต้ ทิศใต้ และทิศตะวันออกเฉียงใต้

2. ห้องส้วม เป็นห้องที่ใช้มากในเวลาเช้า เย็น และค่ำ ห้องส้วมจะต้องมีระบบระบายอากาศที่ดีและได้รับแสงเต็มที่ ควรอยู่ริมบ้านในทิศตะวันตก และทิศตะวันออก

3. ห้องรับแขกและห้องอาหาร ห้องทั้งสองนี้มักจะทำร่วมกัน กิจกรรมในห้องนี้ส่วนใหญ่จะใช้เวลาช่วงเย็นและค่ำ ในช่วงเช้าจะใช้ในช่วงสั้นๆ เพราะเป็นเวลาที่เร่งรีบเพื่อออกไปทำงาน นอกจากเป็นบ้านที่เจ้าของมีอาชีพพิเศษใช้บ้านเป็นที่ทำงาน ต้องใช้ตลอดวัน ห้องนี้จัดว่าเป็นห้องที่ต้องการความสบายเช่นเดียวกับห้องนอน ควรจัดไว้ที่ทิศตะวันตกเฉียงใต้ ควรจัดไว้ที่ทิศตะวันตกเฉียงใต้ ทิศใต้ ตะวันออกเฉียงใต้ ตะวันออก และตะวันออกเฉียงเหนือ

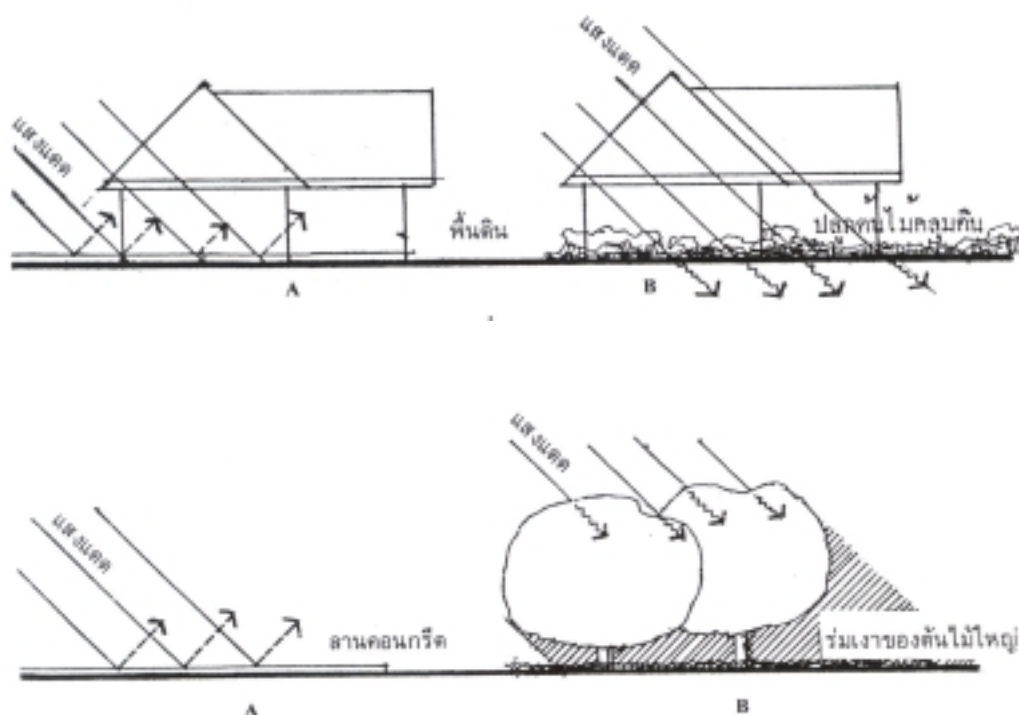
4. ห้องครัว เป็นห้องที่ใช้ในช่วงเย็นและช่วงเช้า ที่ตั้งควรอยู่ท้ายลม อยู่หลังบ้าน เพราะลักษณะของครัวไทยจะมีกลิ่นรบกวนขณะปรุงอาหาร ควรเป็นห้องที่อยู่ริมเพื่อรับแสงแดดและระบายอากาศได้ดี เช่นทิศตะวันตก ตะวันออก ตะวันออกเฉียงเหนือ

5. ห้องโถง หรือโถงทางเข้า จะอยู่ทิศใดก็ได้ขึ้นอยู่กับทางเข้าบ้านและถนนที่ผ่านที่ดิน ในความเชื่อถือว่าประตูทางเข้าด้านหน้าจะต้องหันไปทางทิศเหนือ หรือทิศตะวันออก จึงจะเป็นสิริมงคล (สมศรี, 2537)

จากรูปนี้ทำให้รู้ว่าการเว้นระยะห่างระหว่างอาคารเพื่อให้ได้รับลมที่ดีจะต้องเว้นระยะอย่างน้อยเป็น 2 เท่าของความสูงของอาคารและยังแสดงถึงความเร็วของลมเมื่อปะทะกับสิ่งใด ความเร็วจะเพิ่มขึ้นและค่อยๆ ลดลง ทิศทางของลมก็จะเปลี่ยนทิศทาง

การปลูกต้นไม้ การปลูกต้นไม้เป็นส่วนหนึ่งของงานผังบริเวณ ต้นไม้มีอยู่มากมายในเขตอากาศร้อนชื้น (hot humid region) เช่น ประเทศไทย มีทั้งต้นไม้ที่ขึ้นเองและที่ปลูกขึ้นมา ลักษณะของต้นไม้แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่คือ ต้นไม้ประเภทคลุมดิน ซึ่งมีทั้งไม้ดอกและไม้ใบ ได้แก่ ต้นหญ้า เข็ม กระดุมทอง ฯลฯ และต้นไม้ใหญ่หรือต้นไม้ยืนต้นมีอายุยืนมีทั้งชนิดให้ดอกและให้ผล ได้แก่ มะม่วง ขนุน อินทนิล มะพร้าว ฯลฯ ประโยชน์ของการปลูกต้นไม้ที่เกี่ยวข้องกับงานสถาปัตยกรรม มีดังนี้

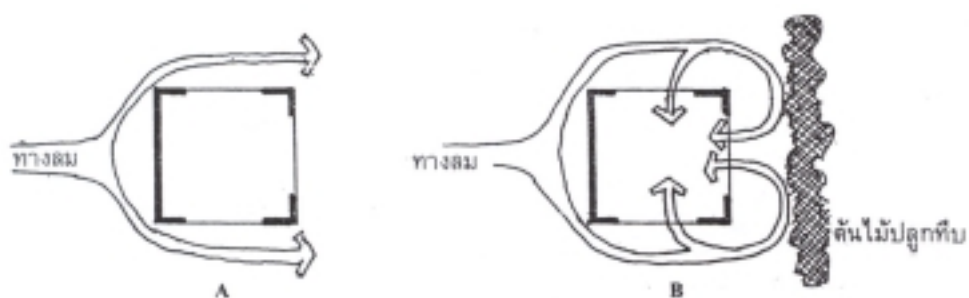
- ให้ความชุ่มชื้นแก่ดิน ทำให้บริเวณโดยรอบไม่มีฝุ่นละออง ความร้อนและแสงสว่างเมื่อกระทบกับผิวดินแล้วไม่สะท้อนกลับออกมา เกิดความร่มเย็น ดังภาพผนวกที่ 8 รูป B จะเย็นสบายกว่ารูป A

ภาพผนวกที่ 8 แสดงการเปรียบเทียบการปลูกต้นไม้เพื่อป้องกันความร้อน

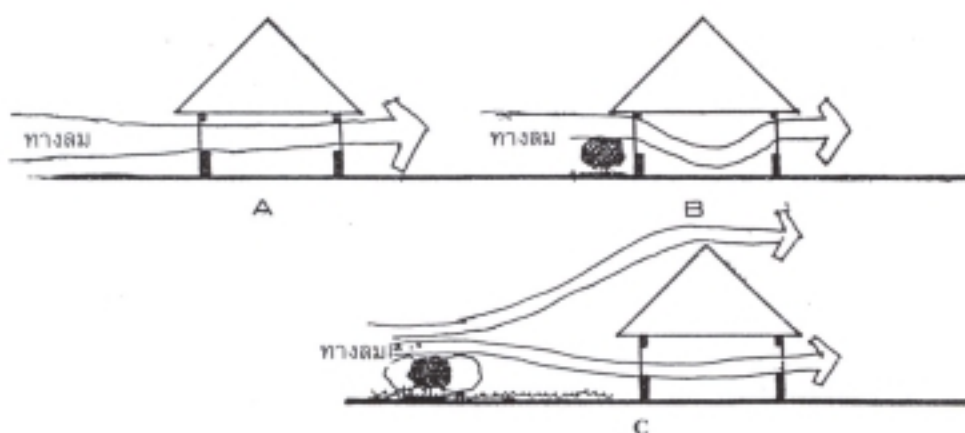
ปรับทิศทางลม เมื่อมีลมพัดอากาศจะหมุนเวียนปะทะกับตัวคนจะทำให้รู้สึกเย็นสบาย ถ้าลมพัดผ่านบริเวณที่มีอากาศเย็นกว่าจะทำให้รู้สึกเย็นยิ่งขึ้น เช่น ลมที่พัดผ่านน้ำทะเล บ่อ บึง จะรู้สึกเย็นสบาย ทิศทางที่ลมพัดจะพัดมาในแนวเส้นตรง เมื่อเกิดปะทะกับสิ่งกีดขวางใดๆ จะทำให้ลมเปลี่ยนทิศทางทันทีและลดความเร็วลง

จากภาพผนวกที่ 9 เป็นรูปแสดงถึงลมที่พัดมาปะทะกับอาคารในรูปแบบแปลนของอาคารที่มีผนังทึบ ต้น ในด้านที่รับลม ทำให้ลมไม่เข้าสู่ตัวอาคารจะพัดผ่านไปหมด รูป A การทำรั้วหรือการปลูกต้นไม้เป็นแนวทึบที่ด้านหลัง จะทำให้ลมม้วนตัวกลับเข้าสู่ห้องได้ ดังรูป B

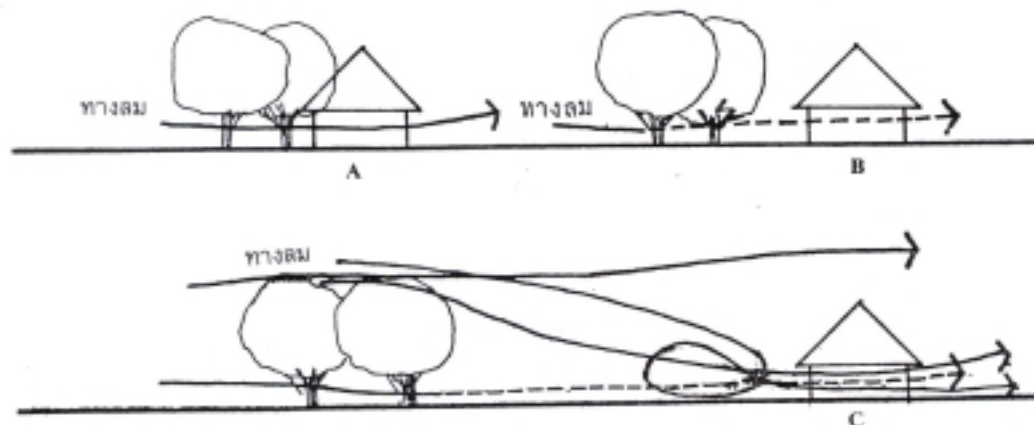
ภาพผนวกที่ 9 แสดงการปลูกต้นไม้เพื่อเปลี่ยนทิศทางลม (1)

ภาพผนวกที่ 10 รั้วไม้เตี้ยปลูกใกล้อาคารช่วยบังคับทิศทางลม รูป A อาคารไม่มีรั้วลมจะพัดผ่านแนวตรง รูป B รั้วไม้เตี้ยปลูกชิดอาคารทำให้ลมพัดลงต่ำ รูป C รั้วไม้อยู่ห่างอาคารทำให้ลมพัดลงต่ำมีเนื้อที่มากกว่า รูป B และมีลมพัดผ่านตอนบนของหลังคาอีกด้วยจัดว่าดีที่สุด (สมศรี, 2537)

ภาพผนวกที่ 10 แสดงการปลูกต้นไม้เพื่อเปลี่ยนทิศทางลม (2)

จากภาพผนวกที่ 11 ต้นไม้ใหญ่ปลูกใกล้อาคาร ถ้าปลูกชิดเกินไปจะได้ลมพัดเข้าข้าง โดยลมพัดผ่านลำต้นซึ่งมีความโปร่ง ไม่มีใบ รูป A ถ้าเว้นระยะห่างจากตัวอาคารน้อย ช่วงใบทึบของต้นไม้จะบังลม ถ้าเว้นไว้ห่างกันมากๆ ดังรูป C ลมจะพัดผ่านได้ดี แต่มีข้อเสียจะทำให้อาคารไม่ได้รับร่มเงาของต้นไม้ รูป B จัดว่าดีที่สุด

ภาพผนวกที่ 11 แสดงการปลูกต้นไม้เพื่อเปลี่ยนทิศทางลม (3)

นอกจากการปลูกต้นไม้เพื่อใช้ปรับทิศทางลม ให้ลมพัดและหันเหไปตมมุมที่ต้องการแล้วยังใช้ป้องกันลมได้อีกด้วย บริเวณชายทะเลซึ่งมีลมแรงมาก จะมีการปลูกต้นสนประดิพัทธ์ไว้เพื่อกันลม ในเขตอากาศหนาว เมืองหรือที่อยู่อาศัยจะปลูกต้นไม้ไว้เป็นแนวทึบทางทิศเหนือ เพื่อใช้กันลมในฤดูหนาว (สมศรี, 2537)

นโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยว จังหวัดแพร่ (มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545)

1. ส่งเสริมให้จังหวัดแพร่เป็นจุดเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจกับกลุ่มประเทศในกลุ่มน้ำโขง ผ่านทางจังหวัดเชียงรายและน่าน ซึ่งจะมีผลทำให้การค้า การผลิตและการท่องเที่ยวของจังหวัดแพร่ขยายเพิ่มขึ้น โดยมีการสร้างทางรถไฟ จากอำเภอเด่นชัยผ่านจังหวัดพะเยาไปยังจังหวัดเชียงราย ซึ่งจะมีผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัดแพร่

2. พัฒนาการท่องเที่ยวโดยการสร้างภาพลักษณ์ใหม่ให้กับจังหวัดแพร่เป็นดินแดนแห่งวัฒนธรรม โดยส่งเสริมให้จังหวัดแพร่เป็นศูนย์ประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมอีกแห่งหนึ่งของภาคเหนือตอนบน เนื่องจากจังหวัดแพร่เป็นแหล่งอารยธรรมที่มีประวัติศาสตร์มายาวนาน นอกจากนี้ควรสร้างความเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับจังหวัดใกล้เคียงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ ของจังหวัด

แพร่ที่จะเป็นจุดขายการท่องเที่ยวได้เพิ่มขึ้น รวมทั้งสนับสนุนการผลิตสินค้าที่ระลึก เช่น การทอผ้าตีนจก เป็นต้น

ปัญหาและอุปสรรค

1. มีภาพลักษณ์ว่าเป็นเมืองที่ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม มีการตัดไม้ทำลายป่า เป็นบ้านป่าเมืองเถื่อน มีการดัมเหล้าเถื่อนจนเกิดการประจันหน้ากับรัฐอย่างแข็งแกร่งเป็นเนืองๆ
2. ขาดการประชาสัมพันธ์ให้แก่ลูกค้ากำลังซื้อสูง ตัวอย่างก็คือ ทุ่งๆ ที่แพร่เป็นแหล่งผลิตผ้าขึ้นดินจกที่สำคัญที่สุดของไทย และมีราคาสูง แต่มีการประชาสัมพันธ์เพียงผ้าหม้อฮ่อมซึ่งเป็นสินค้าราคาถูก
3. เมืองแพร่ยังไม่มีอาหารหรือขนมพื้นเมืองที่ขึ้นชื่อของเมืองที่แตกต่างจากจังหวัดอื่นๆ เช่น เชียงใหม่ มีแหนมป้าขุ่น ไช้เล็มไชยา หรือโมจินครสวรรค์ และไม่มีแหล่งผลิตขนาดใหญ่ที่จะทำการผลิตและเผยแพร่ชื่อเสียงของแพร่ให้เป็นที่รู้จักไปทั่วประเทศ ขนมครกแม่หล่ายยังไม่เป็นที่กล่าวขวัญถึงในกรุงเทพฯ
4. ขาดแหล่งขายของที่ระลึกพื้นเมือง
5. ขาดร้านอาหารที่มีสุขอนามัยในอำเภอรอบนอก
6. เส้นทางรถไฟไม่ตัดผ่านตัวจังหวัด แต่มีสถานีที่อำเภอเด่นชัย ถึงแม้ว่าปัจจุบันจังหวัดแพร่จะเป็นชุมทางไปยัง 4 จังหวัดภาคเหนือ เมืองแพร่ก็เป็นเมืองผ่านเป็นแค่ที่แวะรับประทานอาหารเที่ยงเป็นส่วนใหญ่
7. มีจำนวนเที่ยวบินเพียงวันละ 1 เที่ยวบิน

แนวทางการพัฒนา

1. เนื่องจากจังหวัดแพร่มีระดับการพัฒนาที่ต่ำกว่าพื้นที่ล้านนาตะวันตกและภาคกลางตอนบนอยู่มาก และฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวก็มีสภาพด้อยกว่าที่มีอยู่ในพื้นที่ติดต่อด้านทั้งสอง การพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดแพร่ จึงไม่ควรเป็นไปในลักษณะแข่งขันกับพื้นที่ติดต่อด้านทั้งสอง แต่จะขอส่วนแบ่งนักท่องเที่ยว (Market share) จากพื้นที่ทั้งสองให้เดินทางเข้าสู่พื้นที่โครงการมากขึ้น โดยเน้นให้การพัฒนาเป็นแบบพึ่งพากันและกัน

2. ในการที่จะให้การพัฒนาการท่องเที่ยวของพื้นที่จังหวัดแพร่และพื้นที่รอบข้างเป็นไปในลักษณะเอื้ออำนวยประโยชน์ซึ่งกันและกัน ควรจัดให้การพัฒนาการท่องเที่ยวของพื้นที่จังหวัดแพร่เกิดขึ้นในลักษณะที่แตกต่างไปจากที่เกิดขึ้นในพื้นที่ล้านนาตะวันตกและภาคกลางตอนบน ซึ่งเท่ากับเป็นการสร้างพื้นที่การท่องเที่ยวในลักษณะใหม่นอกเหนือจากที่มีอยู่แล้วให้กับนักท่องเที่ยว

แนวทางการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว

1. ปรับปรุงทรัพยากรการท่องเที่ยวเดิมที่มีอยู่แล้ว

- แพะเมืองผี เนื่องจากบริเวณแพะเมืองผีมีอากาศร้อนมาก และไม่มีจุดชมวิว ดังนั้นน่าจะสร้างศาลาหรือจุดชมวิวและบริเวณที่สวยงามที่สุดของแพะเมืองผีที่เหมาะสมจะเป็นจุดชมวิวคือบริเวณส่วนบนของหน้าผา นอกจากนี้บริเวณแพะเมืองผียังมีปริมาณขยะมาก ควรเพิ่มที่ทิ้งขยะให้มากกว่านี้
- พระธาตุช่อแฮ ควรปลูกไม้ใหญ่บริเวณรอบๆ พระธาตุ โดยเฉพาะในส่วนของที่จอดรถเพื่อให้มีความร่มรื่นขึ้น

1. เพิ่มแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติประเภทแก่ง และทิวไร่ด้วยช้าง สถานที่ที่ควรปรับปรุงให้เข้าถึงได้ ได้แก่ แก่งหลวงในแม่น้ำยม ตำบลบ้านปิน อำเภอลอง อย่างไรก็ตามก็ควรรักษาลักษณะธรรมชาติให้มากที่สุด วางมาตรการด้านการรักษาความสะอาด ทั้งนี้ควรศึกษาความเป็นไปได้และเสนอแผนทางกายภาพที่เหมาะสมในการรักษาสภาพสิ่งแวดล้อม